

NÉPSZERŰ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNIKAI NAPLÓ



A PESTI NAPLÓ MELLÉKLETE

Májusban lesz a magyar útügyi kongresszus

A Magyar Mérnök és Építészegylet május 5-től május 7-ig, a Nemzetközi Vásárral kapcsolatban útügyi kongresszust és kiállítást rendez. Az ünnepélyes megnyitót május 5-én, délelőtt 11 órakor lesz a Műegyetem dísztermében, ugyanezen nap estéjén díszvaasorát rendeznek a Szent Gellért szálló éttermében. A kongresszus további két napján részben előadásokat, részben helyszíni kiszállásokat tartanak. Az eddig bejelentett előadások a következők: *Benke István* min. tan. »Az útügy, mint állami feladat«, *Király Kálmán* székesfővárosi tanácsnok »A székesfőváros kilencmillió szükségmunkái«, dr. *Metzler Jenő*, a MOKTÁR vezérigazgatója »Az útépités pénzügyi vonatkozásai«, *Sámy Sándor* ny. min. tanácsos »Újabb útépitési rendszerek«, dr. *Jáky József* műegyetemi magántanár »Talajfizikai vizsgálatok címmel tartanak előadást.

„Autopilot”

A Siemens-Halske cég a mult héten mutatta be a bécsi repülőtérén a »Siemens-Autopilot« nevű önműködő repülőgépkormányát. A szerkezet *Boykow* osztrák kapitány találmánya. A Bécsben felszálló repülőgép a műszerek előzetes beállítása után előre meghatározott magasságban bármely légi-kikötő, Budapest, Párizs, München vagy London irányában halad előre. Ha a célul kitűzött légi-kikötő adóállomása is működik, akkor a repülőgép a kívánt céll egészen ezer kilométerig alig kétméteres irányváltozással éri el. Abban az esetben, ha a hajtógépek megállnak, az Autopilot tovább dolgozik és önműködőleg olyan helyzetbe hozza a repülőgépet, amelyből sikforepülésbe mehet át. Az önműködő repülőgépkormány nem pótolni akarja a pilótát, hanem csak megkönnyíti munkáját.

Megvalósulás előtt a magyar technikai múzeum

A múzeumot ideiglenesen a volt déli vasúti épületekben helyezik el

A magyar technikus társadalom évtizedek óta sürgeti egy technikai múzeum létesítését. A háború előtt már-már megszületett a múzeum, de a tervezgetéseknek véget vetett a hadüzenet. A háború óta a Mérnök és Építész Egylet szorgalmazta elsősorban a múzeum létesítését. Most végre a kereskedelmi minisztérium is magáévá tette az ügyet és a tervbevett magyar technikai múzeum ügyében a kereskedelmi minisztériumban ankét volt, amelyen az érdekelt érdekképviselők részéről *Kende Tódor*, *Stux Sándor*, *Somogyi Béla*, *Melzer István*, *Bessenyei Ferenc*, *Koffler Károly* dr., *Richweiss Ferenc* és *Bolberitz Károly* dr., a kereskedelmiügyi minisztérium képviselőtében *Fehér Gyula* miniszteri tanácsos, *Kádas Károly* dr. osztálytanácsos és vitéz *Guothfalvy Dorner Zoltán* dr. titkár vett részt. Az értekezleten *Tóry Gergely* miniszteri osztályfőnök elnökölt. Megnyitó beszédében megállapította, hogy Magyarország feltétlenül szüksége van a technika minden ágát felölelő múzeumra. Az ilyen múzeum létesítése sokkal nagyobb feladat, sem hogy azt a Magyar Mérnök és Építész Egylet, amely a múzeum létesítésének gondolatával már évtize-

dek óta foglalkozik, megvalósíthatná, ezért úgy határoztak, hogy a kereskedelemügyi minisztériumnak kell megtennie ez intézmény megvalósítása érdekében a kezdeményező lépéseket, miután a minisztériumnak ügykörénél fogva a mérnöki és technikai munkálatokkal a legtöbb kapcsolata van.

A vállalatoknál már eddig is sok muzeális érték kallódhatott el, de azt hiszi, még mindig elég tekintélyes számban található olyan anyag, amelyet a jövő számára megőrizni érdemes lesz. Közölte ezután az elnöklő osztályfőnök, hogy milyen lépéseket tett eddig a minisztérium a múzeum megvalósítása érdekében. Mindenekelőtt háromtagú előkészítő bizottságot küldött ki *Samarjay Lajos* nyugalmazott államtitkár, *Fejér Gyula* miniszteri tanácsos és *Lósy-Schmidt Ede* dr. műszaki tanácsos személyében és ideiglenes helyiségeket utalt ki a múzeum részére a volt déli vasút régi épületeiben, ahol a gyűjtött anyagot egyelőre elhelyezni kívánja. Csaknem valamennyi résztvevő hozzászólt a kérdéshez és szívesen üdvözölte a múzeum felállításának gondolatát. Vállalkoztak a muzeális értékű anyagok összegyűjtésére és tudomásul vették az elnöklő osztályfőnök fölhívását, hogy mindenről, ami tudásukra jut, tegyenek jelentést és a gyűjtött anyagot küldjék a múzeum ideiglenes helyiségébe.

A Magyar Műszaki Múzeum

Négy évtizedre nyúlnak vissza azok a tervezetések, amelyek a magyar műszaki tevékenység minden ágát felelő s a hazai technikai munkásságnak a megismertetésére és a bemutatására szolgáló múzeum eszméjét óhajtották valóra váltani. Az ezredéves országos kiállítás alkalmával megtartott I. Magyar Országos Technikus Kongresszuson vetették fel elsőtízben a Magyar Műszaki Múzeum eszméjét, amidőn az ezredéves kiállítás csarnokai-ban kiállított s az ország technikai kultúráját bemutató tervekből, rajzokból, mintákból és tárgyakból óhajtották a műszaki múzeum alapjait megvetni. A kongresszus a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet kéri fel ekkor arra, hogy a múzeum felállítására egy évben a kereskedelemügyi miniszterhez sürgős felterjesztést intézzen. A miniszter azonban hiánytalanul elődjének 1894. évi intézkedésére hivatkozva, csak vasúti, illetőleg közlekedési múzeum felállítását határozta el. Így jött létre azután a M. Kir. Közlekedési Múzeum, mely 1909-ben, mint a kereskedelemügyi kormányzat fenhatósága alatt álló intézmény, nyílik meg és az elgondolások szerint a most felállítandó, egyetemes jellegű Magyar Műszaki Múzeumnak később egyik osztálya, illetőleg csoportja lesz.

1908-ban újból felvetődik a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben a Magyar Műszaki Múzeum eszméje. 1909 elején ez ügyben a kereskedelemügyi minisztériumban értekezletet is tartanak. Szterényi József államtitkár előkötete alatt négy kormányzati ágnak, a tudományos intézeteknek és az egyesületeknek, valamint a technika és az ipar legelőkelőbb testületeinek a képviselőiben mintegy 70-en vettek részt az értekezleten s az új múzeum létesítésének az eszméjét a legmelegebben pártolták. Az Együlethez intézett leiratában pedig a miniszter kijelentette, hogy a szükséges költségeket rendelkezésre bocsátja és a meglévő tárgyak összegyűjtésére az akciót haladéktalanul megindítja. 1910-ben az Egylet ideiglenes helyiségek kiutalása ügyében újabb felterjesztéssel fordul a miniszterhez. A Kir. József Egyetem régi helyiségeinek az átengedését kéri, azonban a helyiségeket a Pázmány Péter Tudomány Egyetem Bölcsészeti Kara kapja meg s így a múzeum felállításának az ügye egyelőre ismét halasztást szenved.

E sikertelen próbálkozások után

és annak a körülménynek a mérlegelésével, hogy bizottságok alakításával és értekezletek tartásával tudománytörténeti alapon álló, komoly múzeumot létesíteni nem lehet, hozzáfogtam a magyar technika történetének a feldolgozásához és egyúttal megkezdtem a magyar technika kimagaslóbb eredményeit dokumentáló írott, rajzbeli és tárgyi emlékeknek a gyűjtését is. Ezeket az emlékeket a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet égisze alatt kezdtem el gyűjteni s 1921-ben megalapítottam az Egylet Technikatörténeti Gyűjteménytarát. Rovatot is nyitottam az Egylet Közlönyében »Magyar Technikai Múzeum« címmel s ebben a rovatomban számoltam be gyűjtéseim eredményéről 1934 őszéig, amidőn a kereskedelemügyi kormányzat a Műszaki Múzeum felállítását elhatározta és megbízott, hogy katonai és más középületekben a múzeum számára helyet keressenek. A terv az volt, hogy bármilyen szűkös helyen, de induljunk meg egyszer. Így sikerült azután a Déli vasút egykori igazgatósági és térfelügyelőségi épületeiben a múzeum számára 20 szobát biztosítanom, amelyeket a kereskedelemügyi kormányzat 1935. tavaszán rendb hozatott és a múzeum céljaira rendelkezésemre bocsátott.

Ebben a 20 helyiségben, nevezetesen a térfelügyelőségi épület egész első emeletét elfoglaló 13 helyiségben, valamint az igazgatósági épület III. emeletének keleti szárnyán kintalt 2 helyiségben láttam munkához s kezdettem meg az Egylet Technikatörténeti Gyűjteménytarából áthozott és a saját anyagommal, valamint az ajándékozások és vásárlások útján szerzett anyaggal a múzeumot kiállítászerűen berendezni.

Az iparügyi minisztérium felállításával a múzeum a minisztérium fenhatósága alá került. Az 1936/37. évi állami költségvetésben már a Magyar Műszaki Múzeumot is felvették s e költségvetés keretében fejlesztve a múzeumot, eddig a következő csoportok berendezésével nagyrészt már el is készültem, nevezetesen: 1. A műszaki tevékenység 18. századbeli emlékei Magyarországon; 2. A bánya-, kohó- és erdőmérnöki oktatás emlékei az 1735-ben felállított selmeci akadémián. 3. A Kir. Magy. Pázmány Péter Tudomány egyetemen folyt mérnöki oktatás emlékei 1782-től 1853-ig. 4. Az 1846-ban felállított József Ipartanoda és a belőle 1856-ban fejlődött Kir. József Műgyetem

emlékei. 5. A műszaki tevékenység 19. századbeli emlékei Magyarországon. Rendezés alatt a) Iparoktatás fejlődése hazánkban. 2. Geodézia és földmérés. 3. Vívezetés. 4. A világítás és a világító eszközök fejlődése. 5. Gépipar. 6. Hírközlés. 7. Cukorgyártás. 8. Gyujtószerkegyártása. 9. Bőrgyártás. 10. Vízépítés. 11. Elektrotechnika. 12. Malomipar, stb.

Céлом és tervem, hogy a múzeumban tudománytörténeti és fejlődéstörténeti alapon mindazt bemutassam, amit hazánkban a technikai tudományosság és a technikai kultúra teremtett és hozott létre. Kívánatos volna, hogy a Műszaki Múzeum létezéséről és fejlődéséről a kartársak és a nagyközönség is tudomást szerezzenek és értékes szakbavágo adományaikkal vagy letétjeikkel a múzeum kiépítését elősegítsék.

Dr. Lósy-Schmidt Ede,
műszaki tan., múzeumigazgató.

Sztratoszféra gép az angol légi flottában

A Bristol repülőgépgyár sikeres próbarepüléseket végzett az angol légi haderő számára készített titkos rendszerű sztratoszféraprepülőgéppel. Szakörök remélik, hogy a gép 19,2 km magasságot tud elérni. A jelenlegi magassági világrekord 14.601 méter. A sztratoszféragep légmentesen zárt és villamosan fűthető fülkéjében oxigénkészüléket szereltek fel, hogy lehetővé tegyék a repülő lélegzetvételét a sztratoszféra ritka légrétegeiben.

Egységes városképet!

Egerben a barokk építészeti elemek épségben tartásával egységes városkép alakult ki és maradt fenn hosszú idők során. Az utóbbi időben azonban az újabb építkezések a barokk városkép egységességét megbontással fenyegetik. A stíluskeveredés megakadályozása, illetve a barokk építési jelleg megőrzése érdekében dr. Alföldi Béla javaslatot dolgozott ki, amelyet benyújtott a városhoz. A javaslat az építési szabályrendelet kiegészítését indítványozza oly módon, hogy a jövőben hatósági engedélyt csak olyan építkezés számára adjanak, amely homlokzati részén nem tér el a barokk stílustól, vagy legalább is összhangban van vele. A tervezet megjelöli a városnak azokat a belső utcáit, amelyekben szigorúan kíván ragaszkodni a barokk stílushoz, de azon túl is módot kíván nyújtani az építési hatóságnak a stílusesség biztosítására, azaz, hogy a hatóság megkövetelheti az újabb építések mellett is az ucca egységes tónusának szemléltetését a város történelmi homlokzati kiképzést és díszítéseket.